

Od redakcji

Linguistica Copernicana, czasopismo językoznawcze przygotowywane do druku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wydawane dwa razy w roku, publikuje artykuły dotyczące dowolnego języka naturalnego, ze wszystkich dziedzin językoznawstwa szczegółowego i ogólnego, współczesnego i historycznego, w języku polskim i w innych językach słowiańskich, a także w języku angielskim, niemieckim i francuskim.

Linguistica Copernicana jest pismem otwartym dla wszystkich językoznawców, niezależnie od przynależności narodowej, środowiskowej, pokoleniowej, ani etapu drogi twórczej. Podstawowym kryterium przyjmowania artykułów do druku jest ich poziom merytoryczny. Prace są recenzowane jako teksty anonimowe, przez osoby niepozostające z autorem w zależności służbowej. Recenzje są dla autorów również anonimowe.

Na końcu tomu publikowane są informacje dla autorów, dotyczące zasad przygotowania artykułu do druku.

Piąty tom *Lin. Cop.* zawiera 17 artykułów i jedną recenzję. Jest zbiorem w większym stopniu zróżnicowanym tematycznie, metodologicznie i językowo niż tomy poprzednie. Dominuje w nim co prawda nadal problematyka semantyczno-leksykalna i składniowa, ale przedmiotem analizy są fakty z wielu języków, nie tylko słowiańskich. Rozważane są zagadnienia dotyczące użycia języka, a także psychologii mowy.

Tom otwiera studium Piotra Stalmaszczyka, który charakteryzuje gramatykę generatywną w autorskiej wersji Noama Chomsky'ego – od struktur syntaktycznych poprzez teorię rządu i wiązania po program minimalistyczny – z punktu widzenia lingwistyki jako nauki kognitywnej, na szerokim tle historyczno-metodologicznym i filozoficznym, zwłaszcza filozofii nauki i filozofii języka. Autor, koncentrując uwagę na trwałych dokonaniach

Chomsky'ego, analizuje m.in. jego podstawowe pytanie o istotę języka (w szczególności w sensie *I-language* i *E-language*) i ewolucję odpowiedzi na to pytanie.

Wiesław Boryś przedstawia wyniki badań nad etymologią i znaczeniem najstarszej leksyki słowiańskiej, rekonstruowalnej jako prasłowiańska, dotyczącej przejawów aktywności intelektualnej człowieka. Autor dzieli słownictwo na dziewięć grup semantycznych, przyjmując jako elementy dla nich wyjściowe: 'rozum, umysł, intelekt', 'pamięć', 'czynności umysłu, myślenie, rozmyślanie, myśl', 'myśleć, rozmyślać, rozważać, sądzić, mniemać', 'wiedzieć, znać', 'umieć', 'rozumieć, pojmować', 'pamiętać, zachowywać w pamięci, przypominać sobie, wspominać', 'zapomnieć'.

Przedmiotem rozważań Zuzanny Topolińskiej jest struktura semantyczna, a także etymologia formalnie przymiotnikowych leksemów *własny, osobisty, prywatny* i ich macedońskich ekwiwalentów. Autorka uzasadnia hipotezę, iż jednostki te pełnią funkcję analogiczną do zaimkowych wykładników posesywności. Małgorzata Górńska charakteryzuje łaciński *genetivus possessivus*, występujący również w funkcji predykatywnej (inaczej *genetivus proprietatis*), jako wykładnik modalności dynamicznej i deontycznej (w terminologii F. R. Palmera). Ilustruje swoje tezy przykładami pochodzącymi z dzieł Cyserona. Axel Holvoet, nawiązując do teorii relewancji Dana Sperbera i Deirdre Wilson, rozważa z punktu widzenia opozycji deskryptywnych i interpretatywnych użyć wyrażen językowych leksykalne wykładniki modalności deontycznej i ewidencjalności w językach bałtyckich i słowiańskich, w tym w języku polskim. Katarzyna Wołowska proponuje model interpretacji wykładników metatekstu w języku francuskim, służących wprowadzaniu do wypowiedzi wyrażen metaforycznych.

Tomasz Nowak analizuje strukturę tematyczno-rematyczną i strukturę predykatowo-argumentową zdań konstytuowanych przez jednostkę czasownikową *ktoś przeczuł, że q*, proponując dla niej reprezentację semantyczną. Autor uzasadnia hipotezę o przynależności tej jednostki do klasy wyrażen inferencyjnych. Katarzyna Doboszyńska-Markiewicz ustala dystrybucję i eksplikuje znaczenie operatora adnumeratywnego *ponad*, rozważając jego właściwości na tle innych aproksymatorów w języku polskim. Natalia Żochowska uzasadnia, że ciągi *swego rodzaju* i *pewnego rodzaju* są jednostkami języka i że mają status operatorów metapredykatywnych. Joanna Kościelna przedstawia charakterystykę składniowo-semantyczną przysłówków

odmiesłowowych *na stojąco, na leżąco, na siedząco* na szerokim tle innych ciągów o analogicznej strukturze. Andrzej Moroz uzasadnia istnienie zależności strukturalnych między luźną (dwustronnie izolowaną) grupą apozycyjną a wtrąceniem niewłaściwym (w terminologii autorskiej). Martina Ivanová, współautorka wydanego niedawno po raz drugi słownika morfemów rdzennych języka słowackiego, omawia przyjęte w tym słowniku zasady opisu (semantycznego i formalnego) procesów słotwórczych.

Anna Kapuścińska, w wyniku porównania wiersza Adama Mickiewicza *Romantyczność* z przekładem literackim tego utworu, autorstwa Karla Dedicusa, na język niemiecki, rozważa problem komunikacyjnych konsekwencji adaptacji archaizmów leksykalnych do systemu słownikowego współczesnego języka niemieckiego. Alexander Andrason kontynuuje swoje wcześniejsze rozważania nad językiem wilamowskim (zob. *Lin. Cop. 1(3)*), najmniejszym językiem germańskim, mówionym, którego nieliczni już rodzimi użytkownicy mieszkają w Wilamowicach, w województwie śląskim. W publikowanym w tym tomie artykule szczegółowo omawia konstrukcje bierne charakterystyczne dla tego języka.

Mirjana Matea Kovač i Damir Horga w interdyscyplinarnym studium z zakresu psychologii mowy przedstawiają wyniki eksperymentalnych badań statystycznych dotyczących powtórzeń na poziomie artykulacyjnym (na przykładzie języka chorwackiego), stanowiących jeden z objawów braku płynności mowy. Autorzy potwierdzają hipotezę ogólną, iż powtórzenia nie są zjawiskiem chaotycznym, lecz mają charakter systemowy. W drugim artykule autorstwa Mirjany Matei Kovač, również z zakresu psychologii mowy, scharakteryzowany jest eksperyment (jego przebieg i wyniki), również na przykładzie wypowiedzi chorwackich, mający na celu określenie zależności między typem błędu językowego, który mówiący poddaje autokorekcje, a charakterem wypowiedzi, w czasie której dany błąd został popełniony.

Tom zamyka artykuł mojego autorstwa, poświęcony poglądom składniowym Krystyny Kallas, publikowany z okazji 70. urodzin Uczzonej. Jest to drobny przyczynek do historii badań składniowych w językoznawstwie polskim.

Po raz pierwszy w *Linguistica Copernicana* drukujemy recenzję. Anetta Luto-Kamińska przedstawia i ocenia monografię Anny Czelakowskiej, *Opisy fleksyjne w gramatykach polskich lat 1817–1939* (Kraków 2010).

Szanownym Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

Dnia 28 listopada 2011 roku odeszła od nas na zawsze Profesor Teresa Friedel, emerytowany profesor zwyczajny Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, wieloletni kierownik Zakładu Historii Języka Polskiego, nieustrudzona badaczka zabytków staro-cerkiewno-słowiańskich, dziejów języka polskiego i polszczyzny regionu. Przez ponad pół wieku współtworzyła i kształtowała toruński ośrodek językoznawczy. Była oddana bez reszty Uniwersytetowi, przyjaciołom, kolegom, uczniom, studentom. Odszedł Człowiek niepospolitej szlachetności, otoczony powszechnym szacunkiem.

Wspomnienie o Profesor Teresie Friedel opublikujemy w tomie szóstym *Linguistica Copernicana*.

Maciej Grochowski